

Міністерство освіти і науки України

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
Кафедра практики англійської мови і методики її навчання

«До захисту допускаю»

Завідувач кафедри практики англійської мови і методики її навчання,
кандидат філологічних наук, доцент

_____ Віра СЛІПЕЦЬКА
« _____ » _____ 2025 р.

**ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКИХ ОДИНИЦЬ,
УТВОРЕНИХ СПОСОБОМ ТЕЛЕСКОПІЇ: МЕТОДИ, ПІДХОДИ**

Спеціальність: Середня освіта. Мова та література (Англійська мова і
зарубіжна література)

Освітня програма: Середня освіта (Мова і література (англійська))

Магістерська робота

на здобуття кваліфікації – Магістр середньої освіти. Вчитель англійської
мови та зарубіжної літератури закладу загальної середньої освіти

Автор роботи **Бас Мар'яна-Марія Ігорівна** _____
підпис

**Науковий керівник кандидат філологічних наук,
доцент Сліпецька Віра Дмитрівна** _____
підпис

Дрогобич, 2025

**Дрогобицький державний педагогічний університет
імені Івана Франка**

Зав. кафедрою

(підпис)

(дата)

**Завдання
на підготовку кваліфікаційної роботи**

1. Тема _____

2. Керівник _____

3. Студент _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

4. Перелік питань, що підлягають висвітленню у кваліфікаційній роботі

5. Список _____ рекомендованої _____ літератури

6. Етапи підготовки роботи _____

№	Назва етапу	Термін виконання	Термін звіту перед керівником, кафедрою

7. Дата видачі завдання _____

8. Термін подачі роботи керівнику _____

9. З вимогами до виконання кваліфікаційної роботи і завданням ознайомлений (а)

(підпис студента)

10. Керівник

(підпис)

прізвище, ім'я

прізвище, ім'я

Abstract. The main results of the master's thesis are as follows:

- *it has been proven* that telescoping is an independent way of word formation based on the uniqueness of the structural and semantic features of telescopic units;
- extralinguistic factors of the appearance of telescopic units *have been determined*;
- specific constitutive features have been elucidated;
- a typology of telescopic units *has been developed* based on structural and semantic parameters;
- word-formation models of telescopic units, types of semantic correlation between the components of telescopic units *have been determined*;
- methods and approaches to teaching telescopic units *have been characterized*;
- exercises for brushing up blendings *have been compiled* (Topic: Telescopic Units in the English Language);
- in the exercises there *has been illustrated* the use of communicative, lexical approaches to the study of English telescopic units, the grammar and translation method, the repetition training method, as well as "Content and Language Integrated Learning" – a methodology for teaching English that combines the study of the subject and language simultaneously.

Key words: telescoping, telescopic units, word-formation models, methods and approaches to the study of telescopic units.

Анотація. Основні результати магістерської роботи дослідження полягають у наступному:

- *доведено*, що телескопія є самостійним способом словотворення на підставі унікальності структурно-семантичних особливостей телескопічних одиниць;
- *визначено* екстралінгвістичні фактори появи телескопічних одиниць;
- *встановлено* специфічні конститутивні ознаки;
- *розроблено* типологію телескопічних одиниць на основі структурного, семантичного підходів;
- *визначено* словотвірні моделі телескопічних одиниць, типи семантичної кореляції між компонентами телескопічних одиниць;
- *схарактеризовано* методи і підходи до навчання телескопічних одиниць;
- *укладено* вправи для закріплення знань (Тема: Телескопічні одиниці в англійській мові);
- *проілюстровано* у вправах використання комунікативного, лексичного підходів до вивчення англійських телескопічних одиниць, метод граматики та перекладу, метод тренування через повторення, а також *Content and Language Integrated Learning* – це методика викладання англійської мови, що поєднує вивчення предмета та мови одночасно.

Ключові слова: телескопія, телескопічні одиниці, словотвірні моделі, методи і підходи до навчання телескопічних одиниць.

ЗМІСТ

Вступ

Розділ. 1. Теоретичні засади дослідження

- 1.1. Телескопія як об'єкт дослідження в сучасній англійській мові
- 1.2. Різні підходи до вивчення феномену телескопії
- 1.3. Телескопія та інші продуктивні способи творення слів в англійській мові

Розділ 2. Структурно-семантичні характеристики телескопічних одиниць

- 2.1. Структурні моделі телескопізмів
- 2.2. Семантичні характеристики телескопічних одиниць
- 2.3. Лексична довжина телескопічних одиниць
- 2.4. Типи телескопічних одиниць
- 2.5. Тематичні групи телескопічних одиниць

Розділ 3. Методи та підходи до навчання лексичних одиниць-телескопізмів

- 3.1. Комунікативний підхід до навчання лексичних одиниць-телескопізмів "(CLT)"
- 3.2. Виконання завдань (*Task-Based Learning*)
- 3.3. Лексичний підхід (*Lexical Approach*)
- 3.4. Кероване відкриття нового (*Guided Discovery*)
- 3.5. Перевернуте заняття (*Flipped Classroom*)
- 3.6. Метод граматики та перекладу (*Grammar-Translation Method*)
- 3.7. Тренування через повторення (*Audio-Lingual Method (ALM)*)
- 3.8. Метод фізичного реагування (*Total Physical Response (TPR)*)
- 3.9. "CLIL (*Content and Language Integrated Learning*)": англійська + знання
- 3.10. *Dogme ELT*: метод викладання англійської без підручників – лише живе спілкування
- 3.11. Комплекс вправ. Тема: Англійські телескопічні одиниці

Висновки

Список літератури

Додаток

Вступ

Кінець 20 століття та початок 21 століття – період змін в кожній галузі знань. Лінгвістика не стоїть осторонь цих змін. Екстралінгвістичні чинники, а також бажання мовця висловлюватись яскраво, влучно слугують причинами з'яви телескопічних одиниць в англійській мові.

На сьогодні спостерігаємо поширення і зростаючу значущість телескопічних одиниць в сучасній англійській мові.

Актуальність дослідження визначається, передусім, тим, що в сучасній лінгвістиці явище телескопії не доотримало ще достатнього висвітлення в теоретичному плані та в функціональному аспекті. Незважаючи на те, що окремі зауваження, присвячені різним аспектам телескопічного словотвору, почали з'являтися у тридцяті роки минулого століття (Wentworth, 1933, 1934), наукова зацікавленість в телескопічних одиницях зросла в другій половині 20 століття та в 21 столітті (Берман, 1959; Marchand, 1960, 1967; Soudek, 1967; Бондаренко, 2020; Вельська, 1969; Громовенко, 2016; Тимошенко, 1975; Омельченко, 1980; Руда, 2020; Солошенко, 2020; Тарасова, 1991; Bauer, 2005; Bauer, 2002; Kelly, 1998; Plag 2018 та ін.), досі не досліджено природу цього явища. Методиці навчання телескопічних одиниць присвячено дослідження українських науковців та зарубіжних (Ніколаєва, 2013; Дяченко, 2014; Schmitt, 2020; Harmer, 2007; Zhang, 2012 та ін.). Особливо слід наголосити на відсутності робіт, присвячених виявленню специфіки функціонування телескопічних одиниць у текстах, аналізу функцій елементів вираження, а не тільки самих елементів.

Метою дослідження є вивчення та опис телескопічних одиниць, а саме: виявлення характерних особливостей їх утворення, лексичної своєрідності та особливостей їх навчання.

Предмет вивчення – структурні, семантичні та функціональні особливості телескопічних одиниць та особливості їх навчання.

Мета передбачає виконання таких **завдань**:

1. Визначити роль телескопії в системі словотвору сучасної англійської мови.

2. Вивчити зовнішні чинники, які призводять до появи телескопічних одиниць.

3. Розробити типологію телескопічних одиниць на основі структурного, семантичного та функціонального параметрів.

4. Визначити словотвірні моделі телескопічних одиниць.

5. З'ясувати семантичні відношення між компонентами телескопічних одиниць;

6. Схарактеризувати методи, підходи під час навчання телескопічних одиниць.

7. Укласти вправи на засвоєння телескопічних одиниць.

Методи дослідження: *індуктивний та дедуктивний підхід; метод морфемного та словотвірного аналізу*, який допомагає знайти компоненти, у взаємодії яких утворюються телескопічні одиниці, їх складові частини, та встановити зв'язки між ними; *метод компонентного аналізу*, який дозволяє краще зрозуміти, як утворюється семантична структура телескопічних одиниць; *методи порівняльного, описового та трансформаційного аналізу*.

Матеріалом дослідження слугують телескопічні одиниці, відібрані шляхом суцільної вибірки з лексикографічних джерел (*Merriam Webster Dictionary, Longman Dictionary of Contemporary English*).

Фактичний матеріал – 300 телескопічних одиниць.

Теоретичною основою дослідження слугували роботи українських і зарубіжних лінгвістів у галузі лексикології та словотвору англійської мови (Ю. Зацний, М. Полюжин, В. М. Algeo, Н. Gleason, L. Bauer, Н. Marchand, L. Soudek, Н. Wentworth) та методики навчання англійської мови (С. Ніколаєва, J. Harmer).

Практична значущість роботи полягає в тому, що результати дослідження, укладений комплекс вправ можуть бути використані на заняттях англійської мови (Тема: Телескопічні одиниці).

Структура дослідження. Магістерська робота складається зі Вступу, Розділу 1, Розділу 2, Розділу 3, Висновків, Списку використаної літератури, Додатку.

Апробація результатів дослідження відбулася на Міжнародній конференції: *Scientific Research in the Age of Global Change* (November4, 2025, Amsterdam, the Netherlands).

Розділ. 1. Теоретичні засади дослідження

1.1. Телескопія як об'єкт дослідження в сучасній англійській мові

У сучасній лінгвістиці зацікавленість науковців телескопією як об'єктом дослідження пов'язані з активізацією форм і методів міжкультурної комунікації за умов глобалізації. Незважаючи на продуктивність даного способу словотвору та тенденцію до збільшення телескопічних одиниць в англійській мові, ґрунтовного лінгвістичного опису цей феномен не отримав.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю психолінгвістичного осмислення фіксованих телескопічних словотворів, а також необхідністю вивчення семантичних особливостей запозиченої телескопічної одиниці у новому мовному середовищі. В сучасній лінгвістичній літературі досі немає послідовного підходу до питань визначення статусу, структури та семантики телескопічних одиниць, незважаючи на велику кількість досліджень, присвячених розмовним аспектам цього феномену: від структурно-семантичних характеристик /Тарасова, 1991/, когнітивних показників /Шевельова, 2003/, /Ліпіліна, 2006/ до визначення лінгвокультурних особливостей /Хрущова, 2015/. Прагнення економії мовних засобів яскраво і різноманітно проявляється в творенні нових слів за допомогою такого лінгвістичного феномену як телескопія. Телескопічні слова або телескопічні одиниці – це слова, утворені шляхом злиття усічених основ слів.

Телескопія – спосіб словотвору, сутність якого є злиття 2-ох (і більше) усічених основ чи злиття повної основи з усіченою основою, в результаті якого утворюється нове слово, яке повністю чи частково поєднує значення всіх структурних компонентів, що входять до нього. В лінгвістичній літературі цей спосіб словотвору відомий також під назвами "словозлиття", "стягнення", "контамінація", "гібридизація" (Загнітко, 2012; Селіванова, 2006).

У сучасній лінгвістиці існує безліч термінів, що номінують результат дії цього способу словотвору: телескопічні слова, телескопізми, слова-злиття, контамінації (англійською мовою: "*portmanteau words, blends, amalgam word, fusion, telescope word, brunch word, cross form, contamination*" та ін.).

Телескопічні одиниці утворюються не механічним скороченням вихідних слів, а цілеспрямованим, семантично мотивованим їх творенням, у результаті утворюється нове слово з двох (або більше) «уламків», як правило, з новим предметно-логічним значенням, наприклад:

ice-travaganza (*ice* + *extravaganza*) – "льодове шоу";

swacket (*sweater* + *jacket*) – "светр з гудзиками";

diamonair (*diamond* + *air*) – "фальшивий діамант";

angrageous (*angry* + *rageous*) – «роздратований, розлючений»;

begincement (*beginning* + *commencement*) – "початок";

superjet (*supersonic* + *jet*) – "надзвуковий реактивний літак";

psyop (*psychological* + *operation*) – «дії чи операція у психологічній війні»;

Ameringlish "американський варіант англійської мови";

apartmate (*apartment* + *mate*) – "сусід по квартирі".

Телескопія як спосіб словотвору розглядається як самостійний словотвірний спосіб, а також як проміжний спосіб між словоскладанням та аббревіацією, або ототожнюється зі словоскладанням або аббревіацією.

Відмінність телескопії від словоскладання у тому, що словоскладання полягає у комбінуванні двох і більше цілих основ, а під час процесу творення телескопічних одиниць, щонайменше, один із компонентів репрезентований не цілою, а усіченою формою основи, її фрагментом. На відміну від аббревіатур, телескопізми, як правило, не мають відповідності у вільних словосполученнях, а утворюються внаслідок встановлення асоціативних зв'язків між синтаксично відокремленими словами. Наприклад: *travelogue* (бесіда або фільм, що описують подорож до певної країни, подорожі людини)

виник з асоціації перерахувань у каталозі безлічі пам'яток, які людина бачить, подорожуючи.

1.2. Різні підходи до вивчення феномену телескопії

Телескопія, складний з погляду *формальної* та *функціональної* організації процес, є одним із контроверсійних і водночас недостатньо вивчених явищ, що викликають у мовознавстві безперечний інтерес. Так, з одного боку, деякі дослідники не розглядають телескопію як спосіб словотвору, вони вважають, що поява телескопічних одиниць зумовлена жартівливим ставленням їх творців до мови. З іншого боку, більшість вітчизняних і зарубіжних лінгвістів (Ю. Зацний, Л. Омельченко, М. Полюжин, Т. Тимошенко, L. Bauer, L. Soudek та ін.) розглядають телескопію як спосіб словотвору.

Аналіз теоретичного матеріалу показав, що жоден із способів словотвору, існуючих у мові, не має стільки термінів, як телескопія. Причиною появи численних термінів є відсутність чітких критеріїв приналежності лексичних одиниць до телескопічних утворень, відсутність ретельного та всебічного дослідження їх специфічних особливостей, що визначило різне розуміння сутності цього способу словотвору.

Неоднозначне розуміння сутності телескопії обумовлюється й різними підходами дослідників до вивчення цього феномену. Представники *формального підходу* (Н. Heller, J. Macris та ін.) виходять з урахування лише форми (характеру усічення вихідних компонентів) телескопічної одиниці, залишаючи осторонь її значення. Інші лінгвісти, представники *формально-семантичного підходу* (L. Soudek, J. Vachek та ін.), розглядають не лише план вираження телескопічної одиниці, а й план змісту.

Не менш складна ситуація у вітчизняному і зарубіжному мовознавстві склалася у визначенні місця телескопії у словотвірній системі англійської мови. Залежно від поглядів дослідників, телескопічні одиниці відносять до

абрєвіатурного способу словотвору; включають телескопію у словоскладання (К. Сунден); відносять частину телескопічних одиниць до складноскорочених слів, а частину – телескопічних (Н. Heller, J. Macris); визнають телескопію самостійним способом словотвору (О. Бондаренко, Ю. Зацний, М. Полюжин, Л. Омельченко, Т. Тимошенко та ін.).

У нашій роботі телескопія розглядається «як самостійний спосіб словотвору, який полягає у злитті двох/або більш усічених основ або слів, а також злиття повного слова/основи з усіченим, у результаті якого утворюється нове слово – телескопічна одиниця, що повністю або частково поєднує значення всіх вхідних до неї структурних елементів/компонентів».

Самостійність телескопічного словотвору підтверджується унікальністю структурно-семантичних та функціональних особливостей телескопічних одиниць – лексичних одиниць з обов'язковим, як мінімум одним, усіченим компонентом, з певними типами зв'язку та конкретними функціональними відношеннями між компонентами.

1.3. Телескопія та інші продуктивні способи творення слів в англійській мові

Мова виникла в процесі розвитку людського суспільства й продовжує розвиватися досі, відображаючи зміни, що відбуваються в різних сферах життя людей. Згідно з даними науковців, в середньому протягом року в англійській мові з'являється близько 800 нових слів – більше, ніж у багатьох інших мовах світу (Зацний, 1997).

Зміни в мові неминучі, тому для тих, хто вивчає англійську як іноземну, важливо бути обізнаними про ці зміни. Не кожне нове слово залишається в мові. Спочатку нове слово дуже пов'язане з контекстом і не сприймається за його межами. Пізніше за наявності певних умов слово може закріпитися в мові. На цій стадії воно вже неологізм, який може або остаточно увійти до лексичної системи, або припинити своє існування. Тому неологізми відображають як мова змінюється під впливом зовнішніх

факторів. Соціальні, історичні, науково-технічні та культурні зміни знаходять своє відображення у мові. Нові слова з'являються в мові як пряма відповідь на необхідність номінувати нові поняття та явища. Протягом різних періодів розвитку мови способи творення нових слів змінюють свою активність, можуть бути більш менш продуктивними в певний період або взагалі «завмирати».

Основними способами словотвору залежно від типу можна назвати афіксацію (тип словотвору – похідне слово), словоскладання (тип словотвору – складне слово), скорочення, конверсія та ін. Слід також згадати набуття словом нового значення (розширення значення слова, звуження значення слова).

Афіксація є продуктивний спосіб творення нових слів. На основі аналізу нових слів, згідно з словником *Merriam Webster Dictionary*, для дієслів у багатьох випадках використовуються такі суфікси як *-fy*, *-ise*. Наприклад, з'явилися такі слова як *digitise*, *videotise*, *GIFify* (процес практико-орієнтованої освіти перетворення зображення на гіф-зображення), *veganise*. Такі ж суфікси використовуються при утворенні дієслів *happify* (використання позитивної психології для того, щоб зробити себе щасливим) та *rankify* (процес кар'єрного зростання). Префікси *un-*, *under-*, *de-*, *re-* в словах *unbanked* (не має доступу до фінансових послуг, користується готівкою), *underbanked* (не має доступу до всіх фінансових можливостей у сфері безготівкових платежів), *unsend* (видалити лист, повідомлення після відправки), *delicensed* (позбавлений прав), *decarbonize* (знижувати рівень вуглекислого газу), *delist*, *demerge*, *relaunch*, *reschedule*, свідчать про те, що продуктивними для утворення нових слів залишаються й префікси. Кількість іменників, утворених за допомогою афіксів, набагато менша порівняно з дієсловами. Як приклад можна навести слова *antiwork* та *antiworker* (ідеологія та її представники, які виступають за зниження кількості часу на роботі, використання всіх можливостей для відпочинку, відмова від

понаднормової роботи), *workation* (робота, яку можна поєднувати з відпочинком).

В англійській мові поширеним способом творення нових слів є словоскладання, шляхом поєднання різних основ із приєднанням словотворчих афіксів. Словоскладання використовується для номінації нового поняття також. Саме тому багато неологізмів – складні слова або навіть словосполучення (Зацний, 1997). Прикладами таких слів є:

furkid (вихованець, що замінює дитину);

healthspan (період життя, коли людина здорова);

peopleware (роль людини в комп'ютерних технологіях);

greenwashing (створення екологічно чистого продукту, проведення зеленої політики, діяльності тощо);

meatspace (фізичний світ, офлайн).

Вітчизняні та зарубіжні вчені, серед яких Т. Тимошенко, О. Бондаренко, говорять про появу нового способу утворення нових слів – телескопії. Це досить молодий словотвірний спосіб, для якого не існує єдиної моделі. У порівнянні з іншими способами, тут словотвірною одиницею є не основа, а її довільний фрагмент, тому виникає відсутність єдиної моделі у словозлитті. В одних випадках фрагменти слів поєднуються, в інших проникають один в одного. Слова, отримані внаслідок злиття 2-ох і більше слів або їх частин, називають словами-телескопами (гібридами). В телескопічних одиницях чітко впізнаються дві частини різних слів. На сьогодні цей спосіб словотвору є одним із найбільш продуктивних англійській мові. Основна причина появи телескопізмів у мові – прагнення економії мовних засобів. Вони сприяють стислості під час передачі інформації. Іноді злиття двох слів дозволяє посилити зміст, поєднуючи значення двох слів в одне, наприклад:

перший елемент – прикметник, другий – іменник (Adj+N):

globesity (*global* + *obesity*, процес глобального ожиріння);

freegan (*free* + *vegan*, людина, яка споживає їжу гарної якості, яку викидають).

Елементи слів можуть стояти і у зворотній послідовності, наприклад, у словах:

bodycon (*body* + *conscious*, прилеглий одяг);

sponcon (*sponsored* + *content*, спонсорований пост в інтернеті).

У багатьох випадках відбувається злиття двох іменників (N+N), наприклад:

screenager (*screen* + *teenager*, підліток, який звик користуватися кількома екранами одночасно);

fakersation (*fake* + *conversation*, імітація розмови для того, щоб уникнути неприємної людини або ситуації);

athleisure (*athletics* + *leisure*, зручне повсякденне взуття та одяг для активного способу життя);

mompreneur (*mom* + *entrepreneur*, мама, яка дивиться за дітьми і одночасно веде свій бізнес);

influencer (людина, яка вчить заробляти гроші в інтернеті);

adorable (*adorable* + *awkward*, дивний, дивакуватий, але милий);

instafamous (відомий завдяки соціальній мережі Instagram).

У злитті можуть брати участь дієслово і іменник (V+N), наприклад:

spendlytics (*spend* + *analytics*, аналіз звичних витрат);

shrinkflation (*shrink* + *inflation*, практика зниження кількості або обсягу товару в упаковці при збереженні ціни);

wasband (колишній чоловік).

Відомі слова можуть набувати нового значення на основі подібності відомого явища з новим. Наприклад, лексична одиниця **cringe** функціювало як дієслово (V). Останнім часом слово використовується як прикметник або іменник, щоб описати щось, що викликає незручність, наприклад:

*Everything he posts seems so **cringe*** (Adj).

Лексичне значення **Flaming** або **roasting** – розміщення образливих постів в інтернеті анонімно. *All I was trying to do was answer someone's question, but they **flamed** me for my opinion.*

Лексична одиниця Слово *hoot* зі значенням "улюлюкати, вухати" набуло значення "залучати місцевих жителів для отримання порад щодо місць, гідних відвідування". *I was hooting with a tourist from Australia last night. Janky* (як варіант слова *junky*) використовується для опису чогось невисокої якості. *I would love to join you for a 10-mile run, but I have this janky knee that keeps me on the couch in the warmth of my living room.*

За підсумками проведеного аналізу можна дійти невтішного висновку, що продуктивними способами освіти неологізмів є афіксація, словоскладання, придбання словом нового значення з урахуванням подібності. Телескопія як самостійний спосіб займає особливе положення і на даний момент є найбільш продуктивним.

Розділ 2. Структурно-семантичні характеристики телескопічних одиниць.

2.1. Структурні моделі телескопізмів

У структурному плані науковцями виокремлено чотири основні моделі, за якими останні десятиліття утворюються телескопізми:

1) злиття «усіченої основи» з «усіченою основою», наприклад: *dramedy* – телевізійна драма-комедія (*drama* + *comedy*); *memberlect* – згадувати про щось, про будь-кого (*remember* + *recollect*) [MW];

2) злиття повної основи з "усіченою основою", наприклад: *video-log* (*video* + *catalogue*); *pocketphone* (*pocket* + *telephone*); *jazzercise* (*jazz* + *exercise*) [MW];

3) злиття "усіченої основи" з повною основою, наприклад: *teleplay* – п'єса, написана для передачі по телебаченню, телеспектакль (*television* + *play*); *motcamp* – табір для автотуристів (*motor-car* + *camp*) [MW];

4) злиття двох основ з елементом накладання на стику цих основ або вимови, або написання або того й іншого, наприклад: *faction* (*fact* + *fiction*); *Singlish* (*Singapore English*); *businesspeak* – комерційний торговельний жаргон (*business* + *speak*) [MW].

Як правило, телескопізми двоелементні, проте зустрічаються і триелементні утворення, наприклад: *Ameslan* – мова глухонімих у США – *American sign language* [MW].

Більшість телескопічних утворень є іменниками, прикметники та дієслова зустрічаються рідко, наприклад:

«*fantabulous, adj (fantastic + fabulous)*» [MW];

«*to babynap – to kidnap a baby*» [MW].

Телескопізми здебільшого є поодинокі освіти, окремі елементи яких повторюються за іншими словами з тим самим значенням. Однак серед них все ж таки іноді зустрічаються слова, об'єднані загальними компонентами. Наприклад:

«*brunch – breakfast + lunch* – поєднаний перший і другий сніданки» [MW];

«*dunch – dinner + lunch* – обід у години ланчу» [MW];

«*telebook – television + book*» [MW];

«*telecoms – television + commercials*» [MW];

«*teledish – television + dish*» [MW];

«*telenovela – television + novella*» [MW];

«*teleoperated – television + operated*» [MW].

2.2. Семантичні характеристики телескопічних одиниць

Аналіз семантичних особливостей телескопічних одиниць показав, що з того, щоб досягти понятійного змісту телескопічної одиниці, недостатньо знання лише її форми, не можна недооцінювати потенційну варіабельність її плану змісту.

За типом семантичної кореляції між компонентами телескопічних одиниць було виокремлено ділено три основні групи:

1) "телескопічні одиниці, значення яких складається із суми компонентів, що реалізують рівноцінні семантичні функції;

2) телескопічні одиниці, значення яких складається із суми компонентів, що реалізують нерівноцінні семантичні функції, коли один компонент виступає в ролі базового, а інший – у ролі модифікатора;

3) телескопічні одиниці, значення яких, крім суми компонентів, що реалізують рівноцінні семантичні функції, включає додаткові, виведені з контексту сенси".

2.3. Лексична довжина телескопічних одиниць

Довжину лексичної одиниці можна вимірювати по-різному – за кількістю фонем, графем, складів, морфем. Найчастіше науковці враховують кількість складів та літер в лексичній одиниці. Український дослідник-термінознавець Е. Скороходько запропонував «розгорнуту номенклатуру

оцінок довжини лексичної одиниці: синтаксичну (кількість слів у складі неологізму), лексичну (кількість кореневих морфем), словотвірну (загальну кількість морфем – кореневих і словотвірних) та графічну (кількість літер)» (Скороходько, Сліпецька, 2006; Сліпецька, 2007). Отже, під лексичною довжиною неологізму-телескопізму ми розуміємо кількість кореневих морфем повнозначних слів.

За структурними характеристиками неологізми-телескопізми є багатокомпонентними одиницями, наприклад:

«*bleen (blue + green)* – блакитно-зелений колір води» [MW];

«*biotecture (biological + architecture)* – органічне поєднання архітектурних проектів із біологічними елементами» [MW];

«*biostitute (biologist + prostitute)* – учений, якому платять за те, що він свідчитиме на користь компанії, яка завдає шкоди довкіллю» [MW];

«*blandiose (bland+grandiose)* – такий, що претендує на велич, винятковість» [MW];

«*camikini (camisode + bikini)* – комбінований жіночий купальник» [MW];

«*carfast (car + breakfast)* – сніданок під час керування автомобілем» [MW];

«*cutensils (cute + utensils)* – красиве кухонне приладдя» [MW];

«*chidult (child + adult)* – доросла дитина» [MW];

«*chugging (charity + mugging)* – збір грошей для благодійних цілей на вулиці» [MW];

«*civiltary (civil + military)* – військовий у відставці» [MW];

«*deskfast (desk + breakfast)* – споживати їжу за робочим столом, не відриваючись від роботи» [MW];

«*edress (electronic + address)* – електронна адреса» [MW];

«*illeggrant (illegal + immigrant)* – нелегальний іммігрант» [MW];

«*jalk (jog + walk)* – прогулюватись у швидкому темпі» [MW];

«*mairs (moving + stairs)* – ескалатор» [MW];

«*manu* (*man* + *nanny*) – нянька-чоловік» [MW];
«*toх* (*moving* + *box*) – ліфт» [MW];
«*romcom* (*romantic* + *comedy*) – романтична комедія» [MW];
«*splog* (*spam* + *blog*) – спам блог» [MW].

2.4. Типи телескопізмів

Науковці класифікують телескопізми на «**повні, часткові та гаплогічні**» [1, 176-178]. Оскільки кожна з цих груп реалізується в певних структурних моделях, ми використовуватимемо буквені формули, де А є початковим фрагментом першого слова, Б – фінальний фрагментом першого слова, В – початковий фрагмент другого слова, Г – завершеним фрагментом другого слова для зручності та унаочнення результатів аналізу [2, 92-93].

I. Повні телескопізми – це одиниці, які складаються з двох або більше усічених основ або фрагментів слів. Неосленгізми, які входять до цієї групи, були створені за моделлю **АБ + ВГ = АГ** (початковий фрагмент першого компонента та кінцевий фрагмент другого компонента). За цією моделлю утворилися неосленгізми, наприклад: *bed-sit jungle* (*bed-sitter* + *concrete jungle*) «зона міста, де здаються здебільшого однокімнатні квартири» [LD];

«*bizzurd* (*bizarre* + *absurd*) дивний / екстравагантний і абсурдний» [LD];

«*blart* (*blab* + *blurt*) говорити машинально / як робот» [LD];

«*bluejack* (*Bluetooth* + суфіксоїд *-jack*) відправляти анонімне повідомлення на чийсь мобільний телефон за допомогою технології *Bluetooth*» [LD];

«*Bra- mistan* (*Brampton* + суфіксоїд *-stan*) Брамптон (одне з передмість Торонто)» [LD];

«*Bris-vegas* (*Brisbane* + *Las Vegas*) Брісбен» [LD];

«*Britland* (*Britain* + суфіксоїд *-land*) Британія» [LD];

«*Caniac* (*the Canadiens* + *maniac*) фанат хокейного клубу «Монреаль Канадієнс» [LD];

«*Char- tocracy (the Charter + суфіксоїд -cracy)* Канада (з погляду надмірно розширених повноважень судової влади, гарантованих Канадською хартією прав і свобод)» [LD];

«*combats (combat + trousers)* камуфляжні штани» [LD];

«*farbulous (far out + fabulous)* ультрамодний; (про одяг історичних реконструкторів) історично недостовірний» [LD];

«*flash hag (fashion + fag hag)* модниця» [LD];

«*Folex (fake + Rolex)* дешева підробка наручного годинника марки *Rolex*» [LD];

«*Gaspers (Great + Aspers)* Есперти з Вінніпегу (сімейство видатних канадських політичних, соціальних та культурних діячів)» [LD];

«*glamazon (glamorous + Amazon)* атлетична красуня; красуня з характером» [LD];

«*Hongcouver (Hong Kong + Vancouver)* Ванкувер (провінція Британська Колумбія)» [LD];

«*labradoodle (Labrador + poodle)* лабрадудль, помісь лабрадора-ретривера та пуделя» [LD];

«*Paklish (Pakistani + English)* особа, яка має англо-пакистанське коріння» [LD];

«*pantzilla (pants + Godzilla)* Силденафіл; Віагра» [LD];

«*soshing (social + engineering)* маніпуляція людською свідомістю» [LD];

«*trike (tricycle + bike)* трайк, трьохколісний мотоцикл» [LD];

«*truggy (truck + buggy)* трагі (різновид позашляховика)» [LD];

«*twunt (twat + cunt)* покидьок, мерзотник; ідіот» [LD].

- модель **АБ + ВГ = АВ** (початковий фрагмент першого компонента + початковий фрагмент другого компонента) стала основою для формування неосленгізмів, наприклад:

«*bobo (bourgeois + bohemian)* представник богемної буржуазії» [LD];

«*CanCon (Canadian + Content)* мінімальний обов'язковий відсоток національного медіа-продукту в канадському телерадіомовленні» [LD];

«*CanCult (Canadian + Culture)* канадська культура» [LD];

«*CanLit (Canadian + Literature)* канадська література» [LD];

«*cockapoo (cocker + poodle)* кокапу, помісь кокер-спанієля та пуделя» [LD];

«*hundoe (hundred + dollars)* сто доларів» [LD];

«*lesbro (lesbian + brother)* чоловік, який дружить із лесб'янками» [LD];

«*lit crit (literary + criticism)* літературна критика» [LD];

«*po-mo (post + modernist)* філософ-постмодерніст» [LD];

«*Rad-Can (Radio + Canada)* франкомовна редакція CBC (Канадської телерадіомовної корпорації)» [LD];

«*RenCen (Renaissance + Center)* Ренесанс-центр у Детройті (штат Мічиган)» [LD];

«*RevCan (Revenue + Canada)* Канадське податкове агентство» [LD];

«*rom-com (romantic + comedy)* романтична комедія» [LD];

«*sat-com (satellite + communications)* «супутниковий зв'язок» [LD];

«*sojo (solo + journalist)* тележурналіст, який працює сам (без команди)» [LD];

«*terra-poo (terrier + poodle)* помісь тер'єра та пуделя» [LD].

II. Часткові телескопізми утворюються шляхом комбінування скороченої основи або фрагмента одного слова з повною основою другого. У цьому разі можна виділити три варіанти:

- модель **АБ + ВГ = АВГ** (початковий фрагмент першого компонента + повна основа другого компонента). Ця модель лежить в основі утворення низки неосленгізмів, наприклад:

«*accibounce (accident + bounce)* невелика дорожньо-транспортна пригода» [LD];

«*belasian (belligerent + Asian)* п'яний, агресивно настроєний азіат» [LD];

«*Beverley Pills (Beverley Hills + pills)* вікодин» [LD];

«*bluesnarf* (*Bluetooth* + *sнарf*) «займатися крадіжкою особистих даних з мобільного телефону за допомогою технології *Bluetooth*» [LD];

«*cankle* (*calf* + *ankle*) товста щиколотка» [LD];

«*Chessex girl* (*Chelsea* + *Essex girl*) заможна представниця вищого класу з вульгарно гламурними смаками і / або манерами» [LD];

«*clog* (*camera* + *log*) викладати фотографію з мобільного телефону в Інтернет» [LD];

«*deja fuck* (*deja vu* + *fuck*) переживання ефекту дежавю під час сексу з новим партнером» [LD];

«*dot-bomb* (*dot-com* + *bomb*) збанкрутіла Інтернет-компанія» [LD];

«*entrepreneurd* (*entrepreneur* + *nerd*) приватний підприємець, який має бізнес у галузі інформаційних технологій» [LD];

«*erecstasy* (*erection* + *ecstasy*) суміш наркотику MDMA та Віагри» [LD];

«*Hin- glish* (*Hindi* + *English*) хінгліш, суміш англійської та індійських мов» [LD];

«*queegg* (*queer* + *egg*) гомосексуаліст» [LD];

«*rangood* (*rangoon* + *good*) дика марихуана» [LD];

«*San Bernaghetto* (*San Bernardino* + *ghetto*) Сан-Бер- нардіно (штат Каліфорнія)» [LD];

«*shlong* (*short* + *long*) стрижка» «маллет» [LD];

«*the Sindie* (*Sunday* + *the Indie*) недільний випуск британської газети» «*The Independent*» [LD];

«*Singlish* (*Singaporean* + *English*) сингапурський варіант англійської мови» [LD];

«*swass* (*sweaty* + *ass*)» «пітні сідниці» [LD];

«*Vangroovy* (*Vancouver* + *groovy*)» «Ванкувер (провінція Британська Колумбія)» [LD];

модель АБ + ВГ = АБГ (повна основа першого компонента + фінальний фрагмент другого компонента), що також дала життя

неосленгізмам типу «*angryphone* (*angry* + *anglophone*) англомовний канадець» [LD];

«*arsetronaut* (*arse* + *astronaut*) гомосексуаліст» [LD];

«*babyflot* (*baby* + *Aeroflot*)» «російські авіалінії після розпаду Аерофлоту в 1991 році» [LD];

«*baparazzi* (*baps* + *paparazzi*) папараці, які знімають знаменитостей топлес» [LD];

«*berg seltzer* (*berg* + *Alka-Seltzer*)» «характерний шипучий звук при таненні (частини) айсберга» [LD];

«*bling-tastic* (*bling* + *fantastic*)» «супер- понтовий» [LD];

«*bootylicious* (*booty* + *delicious*)» «який має «апетитні» сидниці» [LD];

«*cashish* (*cash* + *hashish*)» «гроші» [LD];

«*chapstick lesbian* (*chap* + *lipstick lesbian*)» «андрогінна атлетична лесбіянка» [LD];

«*chavtastic* (*chav* + *fantastic*) відверто гопницький» [LD];

«*cock-jock-ey* (*cock* + *disc jockey*) гіперсексуальний чоловік» [LD];

«*Crack Berry* (*crack* + *Blackberry*) смартфон *Black Berry*» [LD];

«*craptabulous* (*crap* + *fantabulous*) кошмарний, паскудний» [LD];

«*craptacular* (*crap* + *spectacular*) кошмарний, паскудний» [LD];

«*craptastic* (*crap* + *fantastic*) кошмарний, паскудний» [LD];

«*decknician* (*deck* + *technician*) вправний ді-джей» [LD];

«*desk rage* (*desk* + *road rage*) насильство в офісах» [LD];

«*dragula* (*drag* + *Dracula*) трансвестит / травесті-діва, які перевтілюються в жіночий образ тільки вночі» [LD];

«*droplifting* (*drop* + *shoplifting*) підкидання власних компакт-дисків на полиці музичної крамниці» [LD];

«*fauxmo-sexual* (*faux* + *homosexual*)» «гомосексуаліст, який поводить себе, як гетеросексуал [LD];

«*fratastic* (*frat* + *fantastic*)» «пов'язаний зі студентськими братствами» [LD];

«*freeganism (free + veganism)*» «фріганізм (форма антиглобалізму, яка передбачає вживання в їжу придатних продуктів харчування зі звалищ, сміттєвих контейнерів тощо з метою заперечення цінностей суспільства споживання)» [LD];

«*gay-tastic (gay + fantastic)*» «підкреслено / яскраво гомосексуальний»,
«*goneburger (gone + суфіксоїд -burger)*» «залишки» [LD];

«*greenwash (green + whitewash)*» «вдавання схвильованості екологічними проблемами» [LD];

«*greylist (grey + blacklist)*» «розглядати (чиюсь кандидатуру) на доцільність внесення до чорного списку, ~ тримати під ковпаком» [LD];

«*Japanglish (Japan + English)*» «інгріш, суміш японської та англійської мов» [LD];

«*man- scaping (man + landscaping)*» «чоловіча епіляція» [LD];

«*newzak (news + muzak)*» «другорядні новини» [LD];

«*peke-a-poo (Peke + poodle)*» «пекепу, помісь пекінеса та пуделя» [LD];

«*poptastic (pop + fantastic)*» «фантастичний» [LD];

«*raggastani (ragga + Pakistani)*» «член індійської молодіжної банди у Великобританії» [LD];

«*raparazzi (rap + paparazzi)*» «еліта хіп-хопу» [LD];

«*retro- sexual (retro + metrosexual)*» «ретросексуал (чоловік, який дотримується традиційних поглядів на манеру вдягатися і не приділяє надмірної уваги своїй зовнішності)» [LD];

«*robotard (robo + retard)*» «наркоман, який вживає декстрометорфан» [LD];

«*saga lout (Saga + lager lout)*» «старий хуліган / дебошир» [LD];

«*Scallicon Valley (scal- ly + Silicon Valley)*» «комп'ютерна індустрія Ліверпуля» [LD];

«*s(c)hlocker (schlock + shocker)*» «низькосортний фільм жахів / трилер»,
«*shagtastic (shag + fantastic)*» «ультра сексуальний» [LD];

«*shredache* (*shred* + *headache*)» «головний біль унаслідок перевтоми під час занять серфінгом» [LD];

«*snatch 22* (*snatch* + *Catch-22*)» «дуже некрасива жінка, справжнє опудало» [LD];

«*spatouflage* (*spam* + *camouflage*)» «спамерське програмне забезпечення, яке намагається обійти програми-фільтри спаму» [LD];

«*toolie* (*tool* + *Schoolie*)» «дорослий чоловік, який приєднується до австралійського студентського свята випускників *Schoolies* у пошуках сексуальних пригод» [LD];

«*va(r)davision* (*varda* + *television*)» «телевізор» [LD];

«*Weblish* (*web* + *English*)» «спрощений креолізований варіант англійської мови, який використовується в Інтернет- та смс-спілкуванні» [LD];

«*Windypeg* (*windy* + *Winnipeg*) / *Winterpeg* (*winter* + *Winnipeg*)» «Вінніпег (провінція Манітоба)» [LD];

«*yoofsploitation* (*yoof* + *exploitation*)» «використання молодіжної культури / атрибутики з комерційною метою» [LD];

- модель **АБ + ВГ = АБВ**, яка передбачає використання повної основи першого компонента та ініціального фрагмента другого, в нашому дослідженні виявилася непродуктивною.

Гаплогічні бленди характеризуються графічним і/або фонетичним накладанням між елементами слів. Ураховуючи існування двох основних підходів до розуміння природи гаплогічних телескопізмів, пропонується виокремлювати **широкий та вузький спосіб трактування** цього явища. Показовим прикладом широкого підходу є теорія Т. О. Золотарьової, яка обмежує поняття «гаплогічні бленди» двома моделями.

- модель **АБ + ВГ = АОГ** (де **О** – спільний елемент), включає до себе утворення таких лексем, як *sheeple* (*sheep* + *people*) і *Gleek* (*Glee* + *geek*).
- модель **АБ + ВГ = А(БВ)Г** описує подібні одиниці, наприклад, *winterval* (*winter* + *interval*) та *blaccent* (*black* + *accent*).

Однак запропонована класифікація є досить суперечливою. Оскільки гаплогія передбачає «зіткнення на морфемному шві тотожних складів, то простий збіг ідентичних голосних на межі усічених компонентів (наприклад, довгий монофтонг /i:/ у *sheeple* та *Gleek*) не може вважатися гаплогічним процесом. Це свідчить про те, що обидві моделі фактично є ідентичними. Більш обґрунтованим і широким підходом до розуміння гаплогічних телескопізмів здається позиція Л. Омельченко (Омельченко, 139–140). Вона пропонує виводити спільний елемент **О** за рамки фонологічного рівня на морфонологічний і морфологічний рівні. Цей підхід особливо виразно ілюструється у прикладі лексеми *Edisonograph* (*Edison* + *phonograph*).

Широке розуміння гаплогічних блендів має два значущих недоліки. Перший пов'язаний зі структурою представлених прикладів, які можна співвіднести з двома моделями часткових телескопізмів (АБ + ВГ = АБГ та АБВ + ВГ = АБГ). Це викликає питання про виправданість виділення гаплогічних блендів в окрему категорію поряд із повними та частковими. Другий недолік полягає у складності класифікації утворень, що в результаті злиття повністю зберігають обидві основи фонетично й/або графічно (наприклад, *BUnghish* = *bling* + *English*) і, отже, не можуть бути визначені ані як повні, ані як часткові бленди. Саме ця проблема породжує вузький підхід до розуміння гаплогічних телескопізмів, згідно з яким під гаплогічною моделлю розуміється винятково форма АБ + ВГ = А(БВ)Г. Виходячи з логічного, більш точного трактування гаплогічних блендів, до цієї групи можна віднести деякі неосленгізми, наприклад:

«*autocutie* (*Autocue* + *cutie*) симпатична, але недалека телеведуча» [LD];

«*BUnghish* (*bling* + *English*) англійська мова світлошкірої міської молоді з елементами сленгу та говірки темношкірих» [LD];

«*bodilicious* (*body* + *delicious*) апетитне» тіло» [LD];

«*craptitude* (*crap* + *aptitude*)» «жалюгідність; несмак; нетямущість» [LD];

«*Generation XL (Generation X + XL)* покоління сучасних дітей, які страждають від ожиріння» [LD];

«*hacktivist (hack + activist)*» хактивіст (особа, яка пропагує певну ідеологію за допомогою соціально орієнтованого хакінгу або комп'ютерного тероризму)» [LD];

«*Jan Hammered (Jan Hammer + hammered)*» п'яний» [LD];

«*manthrax (man + anthrax)*» «невірні чоловіки» та *sexile (sex + exile)* «змушувати сусіда по кімнаті ночувати в іншому місці (через заплановану інтимну зустріч)» [LD];

Зібраний фактичний матеріал включає приклади неосленгізмів, які характеризуються як телескопізми, але не підпадають під жодну з раніше проаналізованих моделей. Утворення цих одиниць здійснюється через заміну медіального фрагмента першого компонента структурою, яка повністю збігається з основою другого компонента. Якщо позначити структуру першого компонента як **АБВ**, а другого — як **ГЕ**, то формула блендингу набуде вигляду: **АБВ + ГЕ = АБЕВ**. Виходячи з характеру субституції, у західній англійській така група блендів отримала назви *sandwich words*, *intercalative blends*, *noncontiguous blends* або *implanted blends*. Формально **інтеркаляційні телескопізми** можуть бути розглянуті як підвид часткових блендів, оскільки вони містять ініціальний та фінальний фрагменти першого компонента, а також повну основу другого. До категорії інтеркаляційних телескопізмів відносяться окремі випадки сучасних неосленгізмів.

«*adorkable (adorable + dork)*» «милий (завдяки своїй дивакуватості / ексцентричності)» [LD];

«*Ajkansastan (Afghanistan + Kansas)*» «афганська марихуана, вирощена в Канзасі» [LD];

«*Daily Torygraph (Daily Telegraph + Tory)*» «газета *The Daily Telegraph*» [LD];

«*excess leggage (excess luggage + leg)*» «надмірно оголені ноги» [LD];

«*Maniblowba* (*Manitoba* + *blow*) / *Manisnowba* (*Manitoba* + *snow*)»
«Манітоба (натяк на холодні вітряні зими в регіоні)» [LD];

«*Nirvana Scotia* (*Nova Scotia* + *nirvana*)» «Нова Шотландія» [LD];

Відповідно до аналізу 300 англійських телескопічних неологізмів початку ХХІ століття, спостерігається значне кількісне домінування часткових блендів (200) над повними (41) і гаплогічними (10). Серед часткових блендів найбільш продуктивною є комбінація повної основи першого компонента з фінальним фрагментом другого компонента за схемою АБ + ВГ = АБГ (150 одиниць). У випадку повних блендів найпродуктивнішою виявляється модель, коли поєднується початковий фрагмент першого компонента з фінальним фрагментом другого (АБ + ВГ = АГ). Загалом, базою для формування телескопізмів зазвичай виступають два твірних слова, хоча трапляються й випадки створення словотворчих одиниць із частин трьох і більше слів

Варто відзначити, що телескопія є порівняно молодим способом словотвору, і механізми її формування перебувають у процесі подальшого розвитку та вдосконалення.

2.5. Тематичні групи телескопічних одиниць

Наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. відбулося не лише кількісне зростання частки телескопізмів у словниковому складі англійської мови, а й розширилася їхня тематична належність та сфери функціонування. Нові телескопізми можна виокремити у тематичні групи, серед яких слід врахувати **науково-технічні терміни**, що номінують інноваційні явища й процеси, пов'язані з **інформаційною революцією**, наприклад:

«*compunications* = *computer* + *communication*» [MW];

«*blogebrity* = *blog* + *celebrity*» [MW];

«*digicam* = *digital* + *camera*» [MW];

«*fyborg* = *functional* + *cyborg*» [MW];

«*geeksplotation* = *geeks* + *explotation*» [MW];

«*hackint* = *hacking* + *intelligence*» [MW];
«*intermercial* = *internet* + *commercial*» [MW];
«*Mactel* = *Macintosh* + *Intel*» [MW];
«*teleputer* = *television* + *computer*» [MW];
«*netiquette* = *Internet* + *etiquette*» [MW];
«*netizen* = *Internet* + *citizen*» [MW];
«*televangelist* = *television* + *evangelist*» [MW];
«*webcam* = *web* + *camera*, *Wintel* = *Windows* + *Intel*» [MW].

Останнім часом збільшилася кількість **економічних термінів**, утворених способом телескопії. Серед неологізмів, що репрезентують тематичну групу економічної лексики, можна назвати такі лексичні одиниці:

«*agflation* = *agriculture* + *inflation*» [MW];
«*stagflation* = *stagnation* + *inflation*» [MW];
«*slowflation* = *slow* + *inflation*» [MW];
«*churnover* = *churn* + *turnover*» [MW];
«*flexexecutive* = *flexible* + *executive*» [MW];
freeeconomics = *free* + *economics*» [MW];
«*ecolonomics* = *ecology* + *economics*» [MW].

Серед термінологічної лексики є чимало слів, пов'язаних з **архітектурою**, наприклад:

«*biotecture* = *biological* + *architecture*» [MW];
«*barkitecture* = *bark* + *architecture*» [MW];
«*adverticture* = *advertisement* + *architecture*» [MW].

Назви окремих хворіб і псевдохворіб також номінують словами, утвореними способом телескопії, наприклад:

«*globesity* = *global* + *obesity* – глобальне ожиріння; збільшення кількості людей із зайвою вагою» [MW];
«*diffability* = *different* + *disability* – фізичні вади, що змушують людину розвивати інші здібності» [MW].

Серед неологізмів, утворених способом телескопії, можна також виокремити групу слів-топонімів, що мають характер топонімів, наприклад:

«*Chindia* = *China* + *India* – територія Китаю та Індії – двох держав, що переживають бурхливий економічний розвиток» [MW];

«*Bolliwood* = *Bombay* + *Holliwood* – найбільша кіностудія Індії в Мумбаї (колишньому Бомбеї)» [MW];

«*Minnewisowa* = *Minnesota* + *Wisconsin* + *Iowa* – територія США, що складається з трьох штатів, об'єднаних за принципом підтримки населенням цих штатів представників республіканської партії» [MW];

«*Eurabia* = *Europe* + *Arabia* – європейські країни, де мешкає багато вихідців з арабських країн» [MW];

«*Mexifornia* = *Mexico* + *California* (інший варіант *Calexico* = *California* + *Mexico*) – прикордонні території США та Мексики» [MW];

«*Taxachusetts* = *Texas* + *Masachusetts* – території штатів Техас та Масачусетс» [MW].

Чималою за кількістю новоутворень є і група слів, які позначають різні мови. Наприклад, **мови-гібриди**, що утворилися в результаті лексичної, фонологічної, граматичної взаємодії певних мов з англійською, позначаються словами:

«*Denglish* = *Deutch* + *English*» [MW];

«*Spanglish* = *Spanish* + *English*» [MW];

«*Chinglish* = *Chinese* + *English*» [MW];

«*Hindlish* = *Hindi* + *English*» [MW];

«*Konglish* = *Korean* + *English*» [MW];

«*Singlish* = *Singapore* + *English*» [MW].

Існують також телескопізми, що позначають різні **мовні стилі** й відмови, наприклад:

«*publilect* = *puberty* + *dialect* – специфічний діалект підлітків» [MW];

«*camouflanguage* = *camouflage* + *language* – мова, перенасичена жаргонізмами, евфемізмами та іншими засобами, з метою приховати справжній зміст висловлювання» [MW];

«*Ebonics* = *Ebony* + *phonics* – мова афро-американців» [MW];

«*Europanto* = *European* + *esperanto* – загальноєвропейська мова» [MW];

«*cryptoelect* = *crypto-graphy* + *dialect* – секретна мова» [MW];

«*Spannish* = *spin* + *English* – мова, якою користуються в політичних колах» [MW];

«*Weblish* = *web* + *English* – комп'ютерна мова, що ґрунтується на використанні літер, пунктуаційних знаків, правопису та граматики англійської мови» [MW];

«*Menglish* = *Men* + *English* – людська мова» [MW].

Серед телескопізмів є група слів, що **позначають свята або час, пов'язаний зі святами**, наприклад:

«*Chrismukkah* = *Christmas* + *Hanukkah* – відзначення свята, яке об'єднує елементи і Різдва, і Ханука, особливо в змішаних сім'ях, де сповідають християнство та іудаїзм» [MW];

«*Falloween* = *fall* + *Halloween* – сезон свят; сезон роздрібної торгівлі, який триває з початку осені до хелоувіну й далі до Дня подяки» [MW].

Можна також виокремити групу телескопізмів, що позначають нові **жанри літератури та мистецтва**, наприклад:

«*docusoap* = *documentary* + *soap-opera* – серіал, заснований на документальних фактах» [MW];

«*dramedy* = *drama* + *comedy* – комедія з драматичним сюжетом» [MW];

«*fictomercial* = *fiction* + *commercial* – літературний твір, у якому автор за відповідну платню навмисно згадує назви компаній та їх продукцію з метою рекламування» [MW];

«*fratire* = *fraternity* + *satire* – літературний жанр, у творах якого автор-чоловік описує життя молодого чоловіка, що веде розпусний спосіб життя» [MW];

«*giraffiti* = *giant* + *graffiti* – величезне за розмірами графіті» [MW];

«*scratchiti* = *scratch* + *graffiti* – різновид графіті, при якому малюнок створюється шляхом видряпування » [MW].

Розділ 3. Методи та підходи до навчання лексичних одиниць-телескопізмів

Проблема навчання лексики є однією з провідних у процесі навчання іноземної мови. На сьогодні актуальність цієї проблеми обумовлюється завданням, що стоїть перед учителем – формувати комунікативну компетенцію учнів.

Основні завдання основ методики навчання лексики:

- 1) розкрити зміст навчання лексики;
- 2) описати психолого-фізіологічні особливості навчання лексики;
- 3) дати характеристику основним етапам формування лексичних навичок;
- 4) перерахувати основні форми контролю при навчанні лексичної сторони мови та описати шляхи та способи його реалізації.

Мета навчання лексичній частині мови – це вміння використовувати слова, щоб передавати свої думки та поняття, тобто засоби, якими люди здійснюють спілкування прямо і зрозуміло.

Під час навчання лексики на уроках іноземної мови вчитель повинен здійснювати три дії:

- а) ввести слова у довгострокову пам'ять учнів;
- б) актуалізувати їх;
- в) спонукати до включення слова до мовного ланцюга (у висловлювання) з урахуванням його парадигматичного та синтагматичного аспектів.

Учень повинен:

- а) зрозуміти та запам'ятати іншомовне слово, його значення, звукову та графічну форми;
- б) вибрати саме його для вирішення певного комунікативного завдання у конкретній ситуації спілкування;
- в) вміти використати їх у мові разом із іншими словами.

Зміст навчання лексики становить певну кількість слів, пов'язаних з темою та вивченням.

Психологи розглядають слова як важливі інструменти другої сигнальної системи, які є будівельним матеріалом нашої мови, тому учень у процесі навчання іноземної мови повинен опанувати слово, його лексичним значенням, формою. Це означає опанувати словотвором, вживання слова у мові, тобто у певних типах речень.

Лексика необхідна для реалізації мовленнєвої функції.

Основною практичною метою навчання лексики є формування в учнів лексичних навичок, як найважливішого компонента експресивних і рецептивних видів мовної діяльності.

У методиці викладання іноземних мов науковці виокремлюють два види лексичних навичок:

- а) продуктивний (що зумовлює розвиток умінь говоріння та письма);
- б) рецептивний (як умова здійснення рецептивних видів мовної діяльності: читання та аудіювання).

Для того, щоб використовувати слово в мові, необхідні певні когнітивні функції. Для цього потрібно пригадати слово, тобто викликати його з довготривалої пам'яті, миттєво поєднувати з попереднім або наступним відповідно до норм мови та визначити правильність виконання операції відповідно до ситуації спілкування або комунікативного завдання. Отже, продуктивна лексична навичка – це синтезована дія за викликом лексичної одиниці адекватно комунікативної задачі та її правильного сполучення з іншими лексичними одиницями.

Автоматизованість, гнучкість і стійкість цієї складної дії, як необхідні якості будь-якої навички, забезпечують ситуативне використання слова в мові.

У рецептивних видах мовної діяльності зі словом також здійснюються певні дії та операції. Насамперед, при сприйнятті слова на слух чи графічне зображення слова повинно відбутися його впізнавання, що передбачає

миттєве співвіднесення конкретної форми слова з його знайомим чином. Далі відбувається виклик значення чи всіх можливих значень слова з довгострокової пам'яті та вибір того, що є єдино вірним у цьому контексті, а потім – співвідношення контекстної форми слова з його значенням, яке відповідає контексту та визначає призначення даної лексичної одиниці. Отже, рецептивна лексична навичка – це синтезована дія з розпізнавання графічного або фонетичного образу лексичної одиниці та співвіднесення форми слова з його значенням.

В основі роботи над формуванням лексичних навичок лежать певні закономірності, принципи, дотримання яких є необхідною умовою ефективності процесу навчання.

Основні етапи навчання лексиною:

I етап – етап вступу, семантизації нового слова та первинного його відтворення;

II етап – ситуативний етап – етап тренування та створення міцних мовних зв'язків у заданих межах в однотипних мовних ситуаціях;

III етап – варіюючий ситуативний етап – етап створення динамічних лексичних мовних зв'язків, тобто навчання комбінування знайомих лексичних елементів у різних контекстах у певних межах.

Кожен із етапів процесу засвоєння слова співвідноситься зі стадіями формування лексичного досвіду.

Процес формування лексичних навичок.

Ознайомлення (орієнтовно-підготовчий етап):

- спонукання до пізнавальної діяльності;
- презентація нових слів;
- розкриття лексичного значення;
- сприйняття;
- осмислення призначення лексичної одиниці, її значення, формальних ознак.

Імітація. Підстановка. Трансформація.

Тренування (ситуативно – стереотипуючий етап).

Організація тренування з формування та вдосконалення лексичного досвіду
Оволодіння формою, значенням та призначенням слова через виконання
тренувальних мовних та умовно-мовленнєвих вправ

Відтворення на репродуктивному та продуктивному рівні

Застосування (варіативно – ситуативний етап)

Створення умов для спілкування в усній чи письмовій формі.

Використання нової лексики у мові відповідно до поставленої
комунікативної ситуації спілкування.

До **контролю** лексичних навичок говоріння можуть бути пред'явлені
такі вимоги:

- 1) самостійне виконання операцій значення та виразу
- 2) заданість змістовної сторони висловлювання
- 3) обмеження мовних реакцій рамками окремої фрази чи мікровисловлювання;
- 4) спрямованість на цілісний мовленнєвий акт у єдності його вимовних, граматичних і лексичних аспектів із вичленуванням контролю одного, у разі, лексичного.

У цілому контролю підлягає вміння підібрати слово, включити його у висловлювання.

Показником правильності виконання зазначених операцій під час контролю рівня сформованості лексичних навичок говоріння можуть бути:

- 1) факт адекватного та спонтанного вибору слова для конкретного використання у певній ситуації спілкування;
- 2) безпомилковість використання слова як адекватно ситуації спілкування, а й у плані граматичної правильності – структурного й морфологічного оформлення;
- 3) правильність поєднання слів між собою;
- 4) достатню кількість використаних словосполучень для реалізації мети висловлювання у конкретній ситуації спілкування, а також конкретне граматичне оформлення словосполучень.

Зі сказаного вище можна зробити висновок, що необхідний такий спосіб контролю, який дозволив би перевірити володіння не ізольованим словом, а всією єдністю його зв'язків з іншими словами.

При виборі конкретних прийомів, що вимагають номінації одиниць з урахуванням різних видів асоціацій, необхідно прогнозувати зразковий зміст смислової програми очікуваного висловлювання у діалогічному або монологічному мовленні. Вчителю необхідно чітко знати кількість лексики, яка може бути включена учнями під час виконання цього завдання. Потім в оцінці результатів контролю співвіднести отриманий продукт як групування з запропонованим змістом. Обов'язковою умовою контролю цієї операції є фіксований час виконання цього чи іншого завдання. У цьому випадку прийоми можуть бути такими:

- 1) вибір всіх можливих поєднань із заданим словом; учням можна запропонувати колонки слів, тобто, варіанти для можливих поєднань;
- 2) підбір синонімів та антонімів;
- 3) співвідношення іменників з прикметниками;
- 4) підбір певної кількості слів, що відповідають запропонованій темі;
- 5) виключення зі списку слів, які не відповідають темі;
- 6) пояснення якихось реалій словами;
- 7) закінчення фраз;
- 8) переклад з рідної мови іноземною.

3.1. Комуникативний підхід до навчання лексичних одиниць-телескопізмів "(CLT)"

"*Communicative Language Teaching (CLT)*" – це основа для навчання лексичних одиниць телескопізмів. Основна мета – навчити учнів спілкуватися англійською у реальних життєвих ситуаціях, використовуючи не тільки афіксальні одиниці, композити, скорочення, а й телескопізми.

Комунікативний підхід – це не зацікнення на граматиці чи перекладі, а створення мовного середовища на уроці, де кожна вправа має комунікативну мету. Більшу частину заняття учні спілкуються між собою, обговорюють цікаві сучасні теми та навчаються висловлювати свою думку використовуючи лексичні одиниці: афіксальні похідні, композити, скорочення, телескопізми. На думку Д. Нунан, "Мова – це засіб комунікації, а не тільки система, яку потрібно аналізувати" – (David Nunan, *The Learner-Centered Curriculum*).

Комунікативна підхід ефективно розвиває навички живого спілкування вже з початкових рівнів вивчення англійської, хоча на старті може здатися стресовою, адже заняття проводяться англійською. Саме тому *CLT* є однією з ключових методичних рекомендацій щодо викладання англійської мови, особливо в сучасних курсах, орієнтованих на практичне застосування знань.

3.2. Виконання завдань (*Task-Based Learning*)

Цей підхід передбачає навчання, орієнтоване на конкретне завдання/ситуацію.

Task-Based Learning дає студентам можливість використовувати мову під час виконання реальних завдань: написати листа, замовити каву, пройти співбесіду. Цей підхід вчить мислити англійською, а не перекладати з рідної мови. Уроки з *TBL* стають невеликими проектами, що формують практичні навички, наприклад: напишіть резюме для надсилання в ІТ компанію, використовуючи ІТ телескопізми. *TBL* – це ідеальний метод викладання англійської мови для учнів через практику та дії, але менш зручний для учнів, які люблять системність та чітке пояснення правил.

3.3. Лексичний підхід (*Lexical Approach*)

Лексичний підхід: вивчення виразів і фраз замість вивчення правил

Замість того, щоб вивчати слова чи граматику окремо, ми фокусуємося на лексичних одиницях та словосполученнях. Відповідно до підходу Майкла Льюїса (*The Lexical Approach*), саме лексика формує мову. Вивчення колокацій, фразових дієслів, сталих виразів формує мовлення учнів більш природнішим.

Лексичний підхід – це найсучасніший підхід до викладання, який виводить англійську на новий рівень, наприклад для оволодіння ІТ термінологією, необхідно вивчити напам'ять терміни цієї галузі. Хоча цей підхід і допомагає учня, які прагнуть звучати природно, він може бути складним для тих, хто потребує ґрунтовних граматичних знань, правил, пояснень та ін.

3.4. Кероване відкриття нового (*Guided Discovery*)

Кероване відкриття нового (*Guided Discovery*): самостійність у навчанні. Ми не просто пояснюємо правила, ми допомагаємо студентам самим їх відкривати. Замість лекцій, ми ведемо діалог зі студентом, ставимо запитання та знаходимо відповіді. Наступним сучасним методом викладання англійської є *Guided Discovery*. Він розвиває критичне мислення, адже студент, аналізуючи приклади, сам дійшов висновків. Це активізує пам'ять та розуміння.

Guided Discovery підходить допитливим учням, які люблять аналізувати, отримувати знання через досвід та практику, але може бути складним томлюючим для тих учнів, які звикли до прямого пояснення.

3.5. Перевернуте заняття (*Flipped Classroom*)

Перевернуте заняття (*Flipped Classroom*): вдома – теорія, на уроці – практика. Іноді ми переносимо вивчення нової теми додому, але в уроці

тренуємо навички. Такий підхід дає більше часу на говоріння, взаємодію та практику. У студента більше часу спокійно обробити нову інформацію вдома, а на занятті отримує роль активного учасника, який вже може використовувати нові слова та конструкції у розмові.

Flipped Classroom – це ідеальна методика викладання англійської для самостійних студентів, готових вивчати теорію вдома, але не спрацює для тих, хто не має часу чи мотивації для самостійної підготовки.

3.6. Метод граматики та перекладу (*Grammar-Translation Method*)

Grammar-Translation Method (GTM): граматика та переклад.

Хоча ця методика вважається традиційною та застарілою, ми використовуємо її точково: там, де потрібний глибокий аналіз структури пропозицій, особливо на високих рівнях. GTM дозволяє студентам краще розуміти синтаксис та пристрій мови, коли це дійсно потрібно.

GTM підходить для студентів, які хочуть глибше зрозуміти граматику, але не для тих, хто хоче говорити з першого заняття.

3.7. Тренування через повторення (*Audio-Lingual Method (ALM)*)

Повторення фраз, *drills*, діалоги - все це формує мовні шаблони, які легко використовуються у спілкуванні. Завдяки цій сучасній методиці викладання ваша англійська вимова нарешті «включиться», що особливо важливо на початкових етапах.

ALM добре працює для початківців, яким важливо «увійти в мову» через повторення, але може обмежувати тих, хто хоче більше свободи у мові.

3.8. Метод фізичного реагування (*Total Physical Response (TPR)*)

Метод фізичного реагування (*TPR*): рух = запам'ятовування.

TPR є особливо корисним на старті навчання. Ми використовуємо жести, міміку, рухи, щоб підкріпити значення слів. Так мозок краще запам'ятовує нову лексику через асоціації.

TPR є однією з сучасних методик викладання англійської мови та особливо ефективна для візуальних та кінестетичних учнів на початковому рівні, але не підходить для роботи з абстрактними темами на високих рівнях.

3.9. "*CLIL* (*Content and Language Integrated Learning*)": англійська + знання

"Content and Language Integrated Learning" – це методика викладання англійської мови, що поєднує вивчення предмета та мови одночасно. Тематики занять створюються довкола реальних тем: екологія, бізнес, культура. Так учні не лише практикують англійську, а й розширюють кругозір, наприклад: ІТ технології: терміни цієї галузі знання. Учні вивчають англійські терміни цієї галузі. Для кращого засвоєння лексичного матеріалу також вивчають способи творення телескопізмів, оскільки термінологія цієї галузі багата на телескопізми.

CLIL подобається учням-старшокласникам, які бажають вивчати англійську через цікаві теми та контент, але потребують вищого мовного рівня та аналітичного мислення.

3.10. *Dogme ELT*: метод викладання англійської без підручників – лише живе спілкування

Dogme ELT: метод викладання англійської без підручників – лише живе спілкування. *Dogme ELT* – підхід до викладання, який фокусується на живому, автентичному спілкуванні між вчителем та учнями без надмірного використання підручників чи заздалегідь підготовлених матеріалів. Його

засновник, Скотт Торнбері, стверджує: «Навчання має ґрунтуватися на діалозі, а не на змісті».

Цей підхід допомагає адаптувати урок до запитів учнів у реальному часі, особливо якщо це 45-хвилинне заняття. *Dogme ELT* для учнів, які цінують живе спілкування та гнучкість на уроці, але може викликати труднощі у тих, хто звик до чіткої структури та підручника.

Поєднання найсучасніших методик викладання англійської мови, зокрема *CLT*, *TBL*, *Lexical Approach*, *Flipped Classroom* та інших дозволяє зробити навчання:

- гнучким – адаптуємо підхід під конкретну групу учнів і навіть під кожен урок;
- персоналізованим – учні усвідомлюють, що уроки створено саме для них;
- актуальним – через швидкий розвиток штучного інтелекту, зміни запитів на ринку праці та нових потреб учнів.

Вчителі часто поєднують основну комунікативну методику з *Guided Discovery* для презентації нового матеріалу у формі діалогу-дослідження з учнями. Крім того, дієвими стають поєднання з *TBL* та *Lexical Approach* – в учнів з'являється можливість працювати над цілим проєктом, самостійно чи в команді, використовуючи готові фрази та звороти (*Lexical Approach*). *Dogme* чудово працює разом з *Flipped Classroom*: учні переглядають відео чи читають матеріал вдома, а на занятті обговорюють побачене в реальному контексті, будуючи урок разом із вчителем. Або в рамках *CLIL* обговорюються сучасні технології, зокрема *ChatGPT*, як тему, використовуючи лексичний підхід та техніки *Dogme* для рефлексії та дискусій.

Чому це ефективно?

- Різні типи учнів: візуали, аудіали, кінестетики – кожен отримує потрібний інструмент.
- Навчання у контексті: реальні теми, живі діалоги, справжнє використання мови.

- Швидка адаптація до змін: інтегруємо нові технології (наприклад, роботу з ШІ), зберігаючи людський фактор.
- Більше автономії: *Guided Discovery*, *Flipped Classroom*, *CLIL* та *Dogme* заохочують учнів думати самостійно, аналізувати, будувати мовні конструкції, досліджувати способи творення лексичних одиниць, а саме: телескопізмів.

На нашу думку, наявність сучасних методик викладання англійської мови ще не гарантує результату. Важливо, як їх поєднати, в яких комбінаціях застосовувати та як подбати про залучення учнів, врахувати їх стиль навчання, інтереси, темпи та типи учнів.

3.11. Комплекс вправ на закріплення англійських телескопічних одиниць

Вправа 1. Вкажіть, з яких слів утворено телескопічні одиниці:

1. bleen → _____ + _____
2. biotecture → _____ + _____
3. biostitute → _____ + _____
4. blandiose → _____ + _____
5. camikini → _____ + _____
6. carfast → _____ + _____
7. cutensils → _____ + _____
8. chidult → _____ + _____
9. chugging → _____ + _____
10. civiltary → _____ + _____
11. deskfast → _____ + _____
12. edress → _____ + _____
13. illegrant → _____ + _____
14. jalk → _____ + _____
15. mairs → _____ + _____

Вправа 2. Оберіть правильне лексичне значення телескопічних одиниць, поданих нижче:

- A. блакитно-зелений відтінок води
- B. комбінований жіночий купальник
- C. ескалатор
- D. ранковий прийом їжі під час керування авто
- E. доросла дитина
- F. красиве кухонне приладдя
- G. електронна адреса
- H. учений, що продає свої свідчення компаніям, які шкодять довкіллю
- I. збір грошей для благодійності на вулиці
- J. споживання їжі за робочим столом
- K. прогулянка у напів-біговому темпі
- L. нелегальний іммігрант
- M. органічна архітектура з біологічними елементами
- N. військовий у відставці
- O. щось удавано величне, претензійне

Телескопічні одиниці: *bleen, biotecture, biostitute, blandiose, camikini, carfast, cutensils, chidult, chugging, civiltary, deskfast, edress, illegant, jalk, mairs.*

Вправа 3. Вставте телескопічну одиницю у відповідне речення, звертаючи увагу на синтаксис і семантичну сполучуваність.

1. The resort bay had a beautiful _____ color due to shallow water and algae.
2. She bought a stylish _____ for her beach holiday.
3. The company was accused of hiring a _____ to support their harmful project.
4. Many office workers have their _____ while answering emails.
5. The design studio presented a project of _____, integrating living plants into the building's façade.

6. After months of inactivity, he started _____ to slowly get back into shape.
7. Some commuters have a _____ on their way to work, which is unsafe.
8. The street was full of volunteers _____ for a local shelter.
9. Teenagers turning into adults often show _____ behavior.
10. The museum staircase was replaced with modern _____.
11. She prefers to store all contacts in her phone under one _____.
12. His speech sounded impressive but was rather _____ on closer inspection.
13. The remodeled kitchen featured pastel-colored _____.
14. After retiring, he described himself jokingly as _____.
15. Police detained several _____ near the border.

Телескопічні одиниці: *bleen, biotecture, biostitute, blandiose, camikini, carfast, cutensils, chidult, chugging, civiltary, deskfast, edress, illegant, jalk, mairs.*

Вправа 4. Поясніть різницю між парами, де одне слово є телескопічна одиниця, а інше – звичайне або семантично близьке слово.

Приклад: _____ **mairs** _____ **vs.** _____ **stairs**

Ваше пояснення: _____

Пари:

1. deskfast vs. breakfast
2. carfast vs. fast food
3. biotecture vs. architecture
4. chidult vs. teenager
5. civiltary vs. military veteran
6. blandiose vs. grandiose
7. jalk vs. jog

Вправа 5. Перекладіть речення українською та коротко поясніть уживання телескопічної одиниці (лексичне значення).

1. The lobby was decorated with pastel **cutensils** to create a cozy atmosphere.

Коментар:

2. The company promoted a famous **biostitute** during the environmental hearings.

Коментар:

3. He chose **jalking** instead of jogging to start rebuilding his stamina.

Коментар:

4. Her proposal looked impressive at first, but the committee later labeled it **blandiose**.

Коментар:

5. Urban planners highlighted the advantages of **biotecture** in sustainable design.

Коментар:

Вправа 6. Напишіть 6–8 речень про “Urban lifestyle in 2035”, використавши щонайменше 7 телескопічних одиниць зі списку.

Телескопічні одиниці: *bleen, biotecture, biostitute, blandiose, camikini, carfast, cutensils, chidult, chugging, civiltary, deskfast, edress, illegant, jalk, mairs.*

Вправа 7. На основі моделі поданих *blends* створіть три нові телескопічні одиниці, вказавши:

1. компонент-основи,
2. значення,
3. потенційний контекст уживання.

Приклад:

gladvertising (*glamour* + *advertising*) – реклама, стилізована під модний глянець; уживання: fashion-industry blogs.

Ключі. Вправа 1. bleen → *blue* + *green*

1. **biotecture** → *biological* + *architecture*
2. **biostitute** → *biologist* + *prostitute*
3. **blandiose** → *bland* + *grandiose*
4. **camikini** → *camisole* + *bikini*
5. **carfast** → *car* + *breakfast*
6. **cutensils** → *cute* + *utensils*
7. **chidult** → *child* + *adult*
8. **chugging** → *charity* + *mugging*
9. **civiltary** → *civil* + *military*
10. **deskfast** → *desk* + *breakfast*
11. **edress** → *electronic* + *address*
12. **illegrant** → *illegal* + *immigrant*
13. **jalk** → *jog* + *walk*
14. **mairs** → *moving* + *stairs*

Вправа 2.

A	—	bleen
B	—	camikini
C	—	mairs
D	—	carfast
E	—	chidult
F	—	cutensils
G	—	edress
H	—	biostitute
I	—	chugging

J	—	deskfast
K	—	jalk
L	—	illegrant
M	—	biotecture
N	—	civiltary
O – blandiose		

Вправа 3.

1. **bleen**
2. **camikini**
3. **biostitute**
4. **deskfast**
5. **biotecture**
6. **jalking** (можна: *started to jalk*)
7. **carfast**
8. **chugging**
9. **chidult**
10. **mairs**
11. **edress**
12. **blandiose**
13. **cutensils**
14. **civiltary**
15. **illegnants**

Вправа 4.

1. deskfast	vs.	breakfast

Deskfast – їсти прямо на робочому столі, не відриваючись від роботи;
breakfast – звичайний ранковий прийом їжі.

2. **carfast** vs. **fast** **food**
Carfast – снідати під час керування авто;
fast food – швидка їжа, але не обов'язково під час руху.
3. **biotecture** vs. **architecture**
Biotecture – архітектура, що інтегрує живі рослинні/біологічні системи;
architecture – загальна будівельна справа.
4. **chidult** vs. **teenager**
Chidult – людина з дитячою поведінкою, попри дорослий вік;
teenager – людина віком 13–19 років.
5. **civiltary** vs. **military** **veteran**
Civiltary – напівжартівливе позначення військового у відставці, що все ще поводить ся «по-військовому»;
veteran – офіційний статус.
6. **blandiose** vs. **grandiose**
Blandiose – претензійно величне, але порожнє;
grandiose – справді величне або таке, що оформлене у високому стилі.
7. **jalk** vs. **jog**
Jalk – напівбіг-півпрогулянка; *jog* – легкий біг.

Вправа 5.

Переклад + коментар

1. *The lobby was decorated with pastel cutensils*
Переклад: Вестибюль був прикрашений пастельними *милими* кухонними *дрібницями*.
Коментар: *blend* має ігровий, стилістично легкий відтінок; уживається переважно в *lifestyle*-контекстах.
2. *The company promoted a famous biostitute*
Переклад: Компанія залучила відомого «біоститута» під час екологічних слухань.

Коментар: blend із сильно негативною конотацією; використовується для осуду корумпованих науковців.

3. He chose jalking instead of jogging

Переклад: Він обрав швидку ходьбу з переходом у біг замість повноцінного бігу.

Коментар: blend позначає полегшений, оздоровчий режим руху.

4. ...but the committee later labeled it blandiose.

Переклад: ...але комітет пізніше назвав її претензійною та порожньою.

Коментар: blend має іронічно-критичну конотацію.

5. ...highlighted the advantages of biotecture.

Переклад: ...наголосили на перевагах біоархітектури.

Коментар: blend нейтральний, належить до професійного інноваційного словника.

Вправа 6.

Urban lifestyle in 2035 is shaped by sustainability and mobility. Many office workers now have their **deskfast** while answering messages sent to their unified edress. Morning commuters often risk a quick **carfast**, though safety campaigns discourage this habit. In public spaces, volunteers keep **chugging** for local causes, while retired soldiers – now humorously calling themselves civiltary – help maintain order at events. Architectural studios promote **biotecture**, covering mairs and rooftop gardens with living plants. Weekends are for wellness: people choose **jalking** in green zones and buying new **cutensils** for their compact eco-homes. Despite the progress, some politicians still present **blandiose** projects that look impressive but lack substance.

Вправа 7.

1. **plantertainment** (plant + entertainment)
Значення: розважальний контент про вирощування рослин.
Контекст: eco-blogs, YouTube gardening channels.
2. **cyberlet** (cyber + pamphlet)
Значення: електронна листівка з короткими інструкціями.
Контекст: інструкції в онлайн-магазинах, довідкові центри.
3. **snackrifice** (snack + sacrifice)
Значення: відмова від улюблених перекусів заради дієти.
Контекст: фітнес-журнали, розмовний стиль.

Висновки

У дослідженні розглядається один із неординарних способів творення нових слів у сучасній англійській мові, а саме телескопічні одиниці. Цей словотвірний феномен вимагає уважного вивчення, передусім, у зв'язку з тим, що у етапі розвитку англійської слугує важливим джерелом поповнення його лексичного фонду.

Телескопія, складний з погляду формальної та функціональної організації процес, є одним із спірних і водночас недостатньо вивчених явищ, що викликають у мовознавстві безперечний інтерес. Так, з одного боку, у деяких дослідників серйозність телескопічного словотвору викликає сумніви, вони вважають, що поява телескопічних одиниць зумовлена жартівливим ставленням їх творців до мови. З іншого боку, більшість вітчизняних і зарубіжних лінгвістів (О. Бондаренко, Ю. Зацний, Л. Омельченко, М. Полюжин, Т. Тимошенко, L. Soudek та ін.) визнають загальномовний статус телескопії та її значущість.

Аналіз теоретичного матеріалу показав, що жоден із способів словотвору, не має стільки термінів, як телескопія. Виникнення великої кількості термінів пов'язане з тим, що не було чітких критеріїв для визначення, які лексичні одиниці належать до телескопічних утворень. Також відсутність глибокого і всебічного дослідження їх специфічних ознак призвела до того, що різні люди розуміли це словотворче явище по-різному.

Різні думки про природу телескопії виникають через те, що вчені підходять до вивчення цього явища по-різному. Представники "*формального підходу*" (Н. Heller, J. Macris та ін.) виходять з обліку лише форми (характеру усічення вихідних компонентів) телескопічної одиниці, залишаючи осторонь її значення. Інші лінгвісти, представники *формально-семантичного підходу* (L. Soudek, J. Vachek та ін.), розглядають не лише план вираження телескопічної одиниці, а й її план змісту.

Не менш складна ситуація як у вітчизняному, так і зарубіжному мовознавстві склалася у визначенні місця телескопії у словотвірній системі

англійської мови. Залежно від позиції дослідників, телескопічні одиниці відносять до аббревіатурного способу словотвору); включають телескопію у словоскладання (К. Сунден); відносять частину телескопічних одиниць до складноскорочених слів, а частина – телескопічних (Н. Heller, J. Macris); визнають телескопію самостійним способом словотвору (Ю. Зацний, Л. Омельченко, М. Полюжин, Т. Тимошенко, Є. Черкаська, Г. Стайнгер та ін.).

У нашій роботі телескопія розглядається як самостійний словотворчий спосіб в англійській мові, що представляє собою злиття двох/або більш усічених (осколкових) основ або слів, а також злиття повного слова/основи з усіченим (осколочним), в результаті якого утворюється нове слово – телескопічна одиниця, що повністю або частково поєднує значення всіх вхідних до неї структурних елементів/компонентів.

Аналіз телескопічних з погляду їх **структурної специфіки** показав, що розвиток телескопії відбувається у напрямі створення ТЕ за продуктивними структурними моделям, вже у мові. Однак це не означає, що непродуктивні моделі телескопічного словотвору повинні залишатися поза увагою дослідника. Становлення структурної моделі телескопічної одиниці – процес живий і розвивається. Найбільш повний опис телескопії можливий лише шляхом вивчення як продуктивних, і непродуктивних моделей.

У нашому дослідженні виокремлено **тематичні групи** телескопічних одиниць:

- а) науково-технічні терміни;
- б) економічні терміни;
- в) архітектурні терміни;
- г) медичні терміни, назви хворіб;
- г) назви мов-гібридів;
- д) назви свят або час, пов'язаний зі святами;
- е) жанри літератури та мистецтва;
- є) мовні стилі.

Таким чином, основні результати дослідження полягають у наступному:

- *доведено*, що телескопія є самостійним способом словотворення на підставі унікальності структурно-семантичних особливостей телескопічних одиниць;
- *визначено* екстралінгвістичні фактори появи телескопічних одиниць;
- *встановлено* специфічні конститутивні ознаки;
- *розроблено* типологію телескопічних одиниць на основі структурного, семантичного параметрів;
- *визначено* словотвірні моделі телескопічних одиниць, типи семантичної кореляції між компонентами телескопічних одиниць;
- *схарактеризовано* методи і підходи до навчання телескопічних одиниць;
- *укладено* вправи для закріплення знань (Тема: Телескопічні одиниці в англійській мові);
- *проілюстровано* у вправах використання комунікативного, лексичного підходів до вивчення англійських телескопічних одиниць, метод граматики та перекладу, метод тренування через повторення, а також *Content and Language Integrated Learning*" – це методика викладання англійської мови, що поєднує вивчення предмета та мови одночасно.

Слова є основним будівельним матеріалом нашої мови, тому в даний час проблема навчання лексичній стороні мови є актуальною, що обумовлено завданням, що також стоїть перед учителем – формувати комунікативну компетенцію учнів

Зміст навчання лексики становить певний обсяг лексичних одиниць, співвіднесених з тематикою і підлягають засвоєнню, а також дії та операції з введення слів у довгострокову пам'ять, щоб викликати їх у разі потреби та спонукання до включення цих слів у мовний ланцюг.

Під час навчання лексики на уроках іноземної мови учень повинен, перш за все, опанувати слово.

Здійснення будь-якої, у тому числі мовної, діяльності можливе завдяки володінню відповідними навичками та вміннями, а саме:

лексичні мовні навички – це здатність інтуїтивно правильно створювати, використовувати (або розуміти) слова іншої мови, яка виникає завдяки тому, що людина має мовні зв'язки між словами іноземної мови. Основними етапами роботи над лексикою для формування навичок є:

а) орієнтовно-підготовчий етап, тобто етап семантизації слів та їх первинного вживання;

б) етап мовного тренування та створення лексичних мовних навичок в усно-мовленнєвих вправах.

Пасивні (немовні) рецептивні лексичні навички, тобто навички впізнавання лексичного матеріалу в усному та письмовому тексті формуються під час виконання лексичних вправ та читання текстів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бондаренко Г. Морфологічні способи творення галузевих термінів на позначення понять лінгвістики. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. Серія: Філологія. Соціальні комунікації. 2020. Т. 31 (70) № 4 Ч. 1. С. 12–17.
2. Бондаренко О. М. Англійські неологізми: нове у використанні способів творення. *Вісник Запорізького нац. ун-ту*. Серія: Філологічні науки. № 1. 2010. С. 127–31.
3. Громовенко В. В. Особливості словотворення неологізмів в англійському політичному дискурсі. *Молодий вчений*. 2016. № 4. С. 358–360.
4. Дьяков А. С. Основи термінотворення: семантичні та соціолінгвістичні аспекти. К. : Вид. дім “КМ Academia”, 2000. 218 с.
5. Дяченко, Я. М. Формування іншомовної комунікативної компетентності студентів при використанні проблемних методів навчання іноземної мови. *Взаємодія одиниць мови та мовлення: комунікативно-когнітивний, соціокультурний, перекладознавчий і методичний аспекти* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції 28 березня 2014 року, м. Київ; ред. О. В. Ткачик. Київ : НТУУ «КПІ», 2014. С. 140–144.
6. Загнітко А. Словник сучасної лінгвістики : поняття і терміни. Донецьк : ДонНУ, 2012. 402 с.
7. Зацний Ю. А. Неологізми англійської мови 80-90х років ХХ століття. Запоріжжя: РА “Тандем-У”. 1997. 396 с.
8. Клименко О. Л. Поповнення словникового складу сучасної англійської мови з нелітературних підсистем : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Запоріжжя, 1999. 198 с.
9. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів. Бігич О. Б.,
10. Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін. / за загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. К. : Ленвіт, 2013. 590 с.
11. Омельченко Л. Ф. Трансформаційний аналіз англійських структурно-складних лексем. *Філологічні трактати*. Т. 4. 2012. № 1. С. 73–80.

12. Полюжин М. М. Функціональні та когнітивні аспекти англійського словотворення. Ужгород, 1999. 237с.
13. Руда О. В. Дослідження конверсії в історії англійської мови. Львівський національний університет імені Івана Франка, 2020, С. 223–226.
14. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава : Довкілля-К, 2006. 716 с.
15. Скороходько Е. Ф., Сліпецька В. Д. Термін у науковому тексті. Київ: Логос, 2006. 125 с.
16. Сліпецька В. Д. Англійська термінологія штучного інтелекту в контексті інших терміносистем (досвід лінгвостатистичного аналізу). Київ: КНЛУ, 2007. 347 с.
17. Сліпецька В. Д. Англійська термінологія штучного інтелекту (досвід лінгвостатистичного аналізу). *Вісник Київського нац. лінгвіст. ун-ту*. Серія: «Філологія». 2006. Т. 9, №2. С. 91–97.
18. Солошенко-Задніпровська Н. К. Конверсія як продуктивний спосіб словотворення сучасної англійської мови (на матеріалі рекламних текстів). *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія: Філологія, 2020, 44, С. 129–139.
19. Тимошенко Т. Р. Явище телескопії як способу словотворення. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Nvkyu_2013_27_27.pdf
20. Adams V. An Introduction to Modern English Word-Formation. London, 1973. 228 p.
21. Balota P. A. Visual word recognition: The journey from features to meaning. *Handbook of Psycholinguistics*. San Diego: Academic Press, 1994. P. 303–358.
- Bastian Heynen. Recent Trends in English Word-Formation. Norderstedt: GRIN Publishing, 2010. 14 p. 7.

22. Battig W. F., Montague W. E. Category norms for verbal items in 56 categories: a replicant of the Connecticut category norms. *Journal of Experimental Psychology*. 2020. P. 123–130.
23. Bauer L. English Word-Formation. New York, 1983. 312 p.
23. Bauer L., Valera S. Conversion or Zero-derivation: An Introduction / Laurie Bauer. 2003.
25. Bauer, L., & Huddleston, R. The Cambridge Grammar of the English Language. Cambridge: Cambridge University Press, 2002. P. 1632–1635.
- Salvador Valera. *Approaches to Conversion. Zero-derivation*; eds.: Münster: Waxmann Verlag GmbH, 2005. S. 6–17.
26. Bryant M. Blends are increasing. *American Speech*, 1976, № 3 4. P. 163–184.
27. Bryant M. Names and terms in the fashion world. *American Speech*, 1970, № 3. P. 168–194.
28. Cruse A. Meaning in Language: An Introduction to Semantics and Pragmatics. Oxford : Oxford University Press, 2000. 424 p.
29. Cannon G. Blends in English word formation. *Linguistics*, 1986, № 24. P. 725–753.
30. Harmer, J. The Practice of English Language Teaching. 4th ed. Harlow: Pearson, 2007. 120 p.
31. Ingo Plag. Word-Formation in English. Cambridge: Cambridge University Press, 2018. 258 p.
32. Kelly M. H. To "brunch" or to "brench": some aspects of blend structure. *Linguistics*, 1998, Vol. 36, № 3. P. 579–590.
33. Kessler B., Treiman R. Syllable structure and the distribution of phonemes in English syllables. *Journal of Memory and Language*, 1997, № 37. P. 295–311.
- 34.
35. Roralla J., Orr J. Blends. School Zone Publishing Company, USA, 1998. P. 123.
36. Slipetska V. English Lexicology: Theory and Practice. Drohobych, 2010. 201 p.

37. Schmitt, N. Vocabulary in Language Teaching. Cambridge: Cambridge University Press, 2020. C. 71–97.
38. Schmitt, N. Instructed Second Language Vocabulary Learning. *Language Teaching Research*, 2008, 12, 329–363.
39. Stahl, S. A., & Fairbanks, M. M. The effects of vocabulary instruction: A model-based meta-analysis / S. A. Stahl, M. M. Fairbanks. *Review of Educational Research*, 1986. Vol. 56, № 1. P. 72–110.
40. Zhang, D., & Koda, K. Contribution of morphological awareness and lexical inferencing ability to L2 vocabulary knowledge and reading comprehension among advanced EFL learners: Testing direct and indirect effects / D. Zhang, K. Koda. *Reading and Writing*, 2012. Vol. 25, № 6. P. 1195–1216.
41. Webster's Marriam Dictionary. URL: <https://www.merriam-webster.com/>
42. Longman Dictionary of Contemporary. URL: English <https://www.ldoceonline.com/>